СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 154. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 6-го липня 1939. No. 154. Jersey City, N. J., Thursday, July 6, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237, 4-0807. — Кан. У. Н. Союзу: Bergen 4-1016. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ДЕВЯТИЙ ЗІЗД ОДВУ

НЮАРК. — В днях 1, 2 і 3-го липня ц. р. відбувся в готелі Доглас у Нюарку, Н. Дж., девятий річний зізд Організації Державного Відродження України. Делегатів було коло 200, а на загальній недільній сесії було ще коло 200 гостей.

Зізд відкрив у суботу, в 11 рано, в неприявності голови А. Грановського, що виїхав до Европи, заступник голови, В. Череватюк. Привитавши делегатів і делегаток та приявних гостей, він покликав їх до повстання з місць для віддання пошани всім тим борцям націоналістичної ідеї, головно останнім із Карпатської України, що впали в боротьбі за українську державність. Далі наступив вибір президії зізду, до якої ввійшли: Е. Ляхович, голова; С. Коцюба і Марія Трусевич, заступники голови; В. Береза, Анна Голубець і Марія Стронська, секретарі. Черговою точкою програми були вибори комісій: провірної, пресово-інформаційної, організаційної, фінансової, статутової та резолюцій.

Наступили звіти урядників центральної управи ОДВУ, з яких виходило, що організація за останній рік на всіх ділянках значно зросла. Відділи ОДВУ збільшились на 18, відділи У.З.Х. на 35, відділи МУН на 18; зросло число передплатників „Націоналіста" на 700, а також організація зібрала рекордово високу суму збірок. По вечірнаній дискусії над звітами кожний член управи дістав абсолюторію з признанням.

Другого дня на загальній сесії наступили реферати: Е. Ляховича на тему: Диктатура і демократія, та В. Душника на тему: Основи українського націоналізму. В першім рефераті було підкреслено, що справжня демократія дає кращу нагоду для індивідуального розвою чоловіка. Але деколи вона доводить до суспільної анархії й тоді, як конечний лік, наступає диктатура. Націоналісти прямують до того, щоб не допустити до такої анархії, а щоб кожний український громадянин без примусу, поліції та диктування був корисним, здисциплінованим громадянином. В. Душник у своїм рефераті зясував всі ті духові джерела, з яких нація черпає енергію для свойого поступу. Коли демократія означає найширший добробут, найбільшу участь кожного громадянина в творенні спільного добра, своєї держави — то націоналізм є найбільш демократичним рухом, говорив він.

Наступило відчитання чисельних телеграм з Америки й поза Америки, а також усні привіти приявних гостей. Від канадійської жіночої організації передала привіт пані Зелена. Дальше передав привіт гол. предсідник У. Н. Союзу, М. Мурашко; гол. предсідник У. Н. Помочі, п. Марків; секретар „Обєднання" та гол. редактор „Свободи" д-р Л. Мишуга, який одночасно виголосив довшу промову. В ній він підкреслив, що ще донедавна багато людей боялися слова „націоналіст", а навіть клича „Слава Україні". Тепер є інакше. Та всетаки є ще багато таких, що вживають націоналістичної назви і націоналістичних кличів з цілю, щоб націоналістичний рух нищити. Бесідник наводив факти та відчитував уступи з ріжних українських часописів, виказуючи наглядно, як поступають замасковані й отверті вороги націоналізму. Привіт від „Юкрейнієн Віклі" зложив редактор С. Шумейко; опісля слідували дальші привіти.

Того дня вечором відбувся бенкет. Тостмайстром був М. Пізнак. Приявних було коло 120 осіб. Виголошено чимало привітів і промов.

Третього дня наступили дальші наради над організаційними справами. Широко дискутовано фінансові справи, а також справу часопису „Націоналіст". З огляду на це, що назва „Націоналіст" сама собою ще нічого не говорить про українство, рішено її змінити на „Україна". Подібно змінено назву англійського додатку. Розвелась широка дискусія над новим статутовим правильником, який з деякими поправками прийнято.

В своїх звітах, про окремі сесії Українського Золотого Хреста, було подано, що делегатки У.З.Х. на своїх нарадах виголосили кілька рефератів: про дитячі садки, про пресу і книжку, про навязання звязків з іншими еміграньськими жіночими організаціями, про посилення руху У.З.Х. в Америці та про суспільне освідомлення української жінки й виховання дітей.

В звіті із засідання молодих українських націоналістів було подано, що вони на своїх окремих нарадах порушили низку питань, а також приняли новий статутовий правильник. Рішили називати себе по англійськи „Молодь ОДВУ". Резолюційна комісія подала низку резолюцій, які принято одноголосно. Виборча комісія подала проект нових урядників, яких принято повстанням з місць. Новими урядниками є: проф. А. Грановський, предсідник; В. Череватюк, перший заступник; І. Попович, другий заступник; В. Різник, секретар рекордовий; В. Ікалович, секр. фінансовий; Е. Кривень, скарбник; М. Леськів, гол. організатор; І. Бакуменко, культурний референт; редактор „України" і „Трайдента" В. Душник; англійської частини „України" М. Лапіка. Контрольна комісія: Гутак, Гузар, Сидор; організаційний трибунал: адв. Онишків, Маланчук, Онищук, Шмагала, Дідик. В управу У.З.Х. ввійшли: пані Степанія Галичин, предсідниця; панна Оля Небор, секретарка; до управи Молоді ОДВУ ввійшли: Панна Оля Задоренька, предсідниця; Бучак, секр. Зізд закінчено національним гимном. Жертви на визвольну боротьбу, зложені в часі зізду виносили $1,800.

БОМБА ПІД БАНКОМ У ЛОНДОНІ.
Вислід вибуху бомби, підложеної під Банк Ллойда в західній частині Лондону, столиці Англії. Поліція приписує замах членам Ірляндської Републиканської Армії.

ЗАКИДУЮТЬ СТАРИМ ЗАБИРАННЯ ФОНДІВ ВІД МОЛОДІ.

На річній конвенції Краєвого Виховного Союзу в Сан Франсіско виступив один з делегатів із твердженням, що старе покоління краю вживає грошей податковців для себе й цим самим відтягає їх від виховання молоді.

УБИВ ЖІНКУ Й ДОЧКУ.

У суботу рано, коли жінкі Джозефа Шапіра в Ню Йорку збиралася з дочкою й сином на вакації, до їх апартаменту в Бронксі зайшов її чоловік, з котрим вона довго не мешкала, й уставивши жінку й дочку під стіну та замкнувши сина й служницю в другій кімнаті, розстріляв жінку й дочку. Як наспіла лікарська поміч, обі вже були неживі, а Шапіро пропав.

На другий день його знайдено на Коні Айленді, як він пробував перерізати собі жили склом розбитої пляшки. Він признався до вбивства, але не хоче сказати, що саме він мав на думці, коли, стріляючи до жінки й дочки, кричав: „Ви мали вже досить приємностей". Поліція віддала його до шпиталю, щоб його вилікувати й поставити на суд за подвійне вбивство.

НЕ ВИЛЕТІВ.

З місцевого летовища Флойда Бенета не потрапив піднятися через завелике обвантаження, не зважаючи на свої мотори сили 250 парових коней, літак Алекса Ловба. Летун не хотів за ніяку ціну подати цілі свого лету. Газети догадуються, що хотів перелетіти до Палестини.

ГЛИБИНА ЛЕДОВОГО ОКЕАНУ.

В підбігунових околицях з вже 18 місяців ледолом „Седов", де переводить поміри глибини Ледового океану. Згідно з радіовістками з цього корабля, останні поміри виказали, що глибина Ледового океану сягає 4,700 метрів.

ПЕВНА СЕБЕ І СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ.

Польський уряд, щоби показати, що він не заляканий Німеччиною, висилає свому комісарові в Данцігу нові інструкції, які уповажняють його до ставлення сенатові Данцігу вимоги негайної ліквідації збройних німецьких частин. Польща певна, що Англія і Франція не відступлять від оборони її прав до Данцігу. Крім того вона певна сили своєї власної армії.

ЗАТРУЇЛИСЯ САМОГОНКОЮ.

На весіллі Яна Грацька в селі Гурчаки на Виленщині затруїлися самогонкою 5 весільних гостей і молодий, Віктор Грацько. Трьох зних мусіли відвезти до шпиталю. — Неменші шкоди як самогонка у східних воєвідствах викликує між нашим селянством у Галичині денатурований спірт, яким запиваються не лише на весіллях, але теж на хрестинах і при інших нагодах.

ЗА ШПИГУНСТВО.

Воєнний суд у Ліоні засудив за шпигунство: італійця Декателія на кару смерти, другого італійця Кальчінотія на 5 років вязниці і француза Шампіона на досмертну вязницю.

БУНТ ВЯЗНІВ У РУМУНСЬКІЙ ВЯЗНИЦІ.

У Крайовій дійшло до бунту 600 вязнів у місцевій вязниці, де вязні пробували опанувати будинок. Заалярмована поліція привернула лад.

КРАВ ГРОШІ З ЦІННИХ ЛИСТІВ.

Перед окружним судом у Радомі відбулася розправа проти листаря Станислава Дука за викрадання грошей з цінних листів, 'стягання ненележних оплат і присвоєння собі грошей з цих оплат. Суд засудив Дука на 10 місяців вязниці, 50 зл. гривни і на втрату громадянських прав.

ПРИСУД У СКАНДАЛЬНІМ ПРОЦЕСІ.

У Варшаві закінчився в пятницю, 5. м. м., процес проти Юлії Кухарської та її чоловіка адв. Кухарського з Варшави, що тревав майже три тижні. Кухарська відповідала за вбивство свого брата інж. Гершевського, щоб заволодіти його маєтком підчас поділу спадщини по нім; за фальшування векслів свого брата з таких самих мотивів зиску, і за фальшиве обвинувачення одного зо свідків; адв. Кухарський відповідав за фальшиві зізнання. Перед судом пересунулося понад 130 свідків, які кинули сніп світла на цю моральну гниль, що панувала в родині Кухарських; їх погоню за грошем на легке життя, що скінчилось убивством інж. Гершевського 29. вересня м. р. у Варшаві. Одночасно процес відслонив нездорові відносини, що панують у середовищі, з якого походять Кухарські. Процес викликав нелятенське зацікавлення у Варшаві не лише з уваги на „сумних" його героїв, але і на тло, на якому зродився злочин. Правничі кола слідкували з не меншою увагою хід процесу тому, бо він спирався на „познаках". Безпосередніх доказів убивства проти Кухарської не було. Підс. Кухарська не признавалася до вбивства ні в слідстві ні на розправі. Одначе її сильно обтяжили зізнанями деякі свідки, зокрема служниця Кухарських — Рафальська. Трибунал засудив Кухарську за вбивство свого брата на 15 років вязниці, за фальшиве обвинувачення свідка Лібека на рік вязниці, за фальшування векселя з підписом інж. Гершевського і за фальшивий індорс Гершевського по одним році вязниці. Як спільну кару трибунал вимірив Юлії Кухарській 15 років вязниці і відібрав її політичні та громадянські права на 10 років. Адв. Кухарського трибунал засудив на півтора року вязниці за фальшиві зізнання і відібрав йому права на 5 років.

ОГЛЯДАЮТЬ КРИНИЦІ ВІННІПЕҐУ.

Побоюючися вибуху тифу у Вінніпеґу, міські власті зробили розпорядження, щоб знавці оглянули криниці в місті. У Вінніпеґу є до 70 криниць, з яких воду вживають головно фабрики. З них вживають воду і кількасотень родин фабричних робітників. Комісія здоровля правдоподібно припоручить урядові Манітоби ухвалити закон, яким би було заборонено вживати криничну воду мешканцям Вінніпеґу. Причиною до огляду води в криницях Вінніпеґу послужив вибух тифової пошести у містечку Селкирк, де вже кілька осіб умерло від тифу. А є підозріння, що пошесть поширилася в Селкирку із зарази у криничній воді.

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ МАТЕРИ.

У Глінниці під Тихами на Шлеську знайшли тіло 37-літньої Юлії Кользікової та її маленьке немовля. Слідство виявило, що нещасна мати вибігла в гарячці з хати і кинулася з немовлям до ставу.

СВ. ЮР І О.У.Н. — У ПОЛЬСЬКИХ ОЧАХ

ЛЬВІВ. — Це не першина, що в польській пресі, тут і там, підносяться голоси з закидами проти митрополита Шептицького, що заслабо виступає проти „українських терористів". Тепер „Слово Народове" (ч. 169) помістило статтю п. з. „Дещо про політику св. Юра".

Згадує за давні, добрі часи...

Часопис плаче, що минули ті давні, добрі часи, коли греко-кат. священики „виголошували у Львові проповіді тільки по польськи" і коли греко-кат. церква „не займалась політикою". Та тепер інакше. А що є інакше, пише польська газета, то вже можна пізнати от хочби з публікацій — станиславівського єпископа Григорія Хомишина.

Які закиди?

Якось дивно виглядає, пише цей часопис, що „проповіді деяких греко-кат. священиків" і „видання для дітей" покриваються з „пропагандними темами ОУН". І дивно, що „церковну політику не має характеру протиставлення себе ненависти, анархії й деструкції ОУН".

Сумніваються у щирість виступів митрополита.

Автор статті не дуже вірить виступам митрополита Шептицького проти ОУН, бо інакше — ОУН не знаходили прихильної атмосфери у греко-католицькій частині суспільства.

Згадує за полк. Мельника.

Часопис питає, хто властиво рішає про політику св. Юра? Митрополит, чи хто інший: директори церковних лісів і „кандидати на вождів"? Це останнє малоб відноситись до полк. Андрія Мельника, що був директором митрополичих лісів, а потім виїхав несподівано з Галичини й обняв в О.У.Н. місце покійного Евгена Коновальця.

Терпець готов урватись!

При кінці автор статті відгрожує, що коли не наступить „упорядкування справ греко-католицької церкви", то польський терпець буде вичерпаний.

БЕЗ КОМЕНТАРІВ.

ЛЬВІВ. — „Діло" з 21. червня б. р. подає, що воно здержалось у своїм звіті про свято на Святоюрській Горі від усяких коментарів з приводу того, що на ювилею митрополита були всі українські греко-кат. єпископи, митрати і т. п., а тільки не було еп. Хомишина, ні ніякого заступництва з станиславівської епархії. І далі не хоче писати про цю справу.

10,000 НАРОДУ В ХОДОРОВІ.

ЛЬВІВ. — Українська преса подає обширні звідомлення про величаве ріднošкільне свято міста Ходорова, що відбулося 18. червня б. р. заходом місцевого кружка „Рідної Школи". На свято прибуло до 10,000 народу.

МОЛОДИЙ ДОСЛІДНИК ГУЦУЛЬЩИНИ.

ЛЬВІВ. — Магістер Роман Гарасимчук написав працю „Гуцульські танці", що є першою працею з ділянки народньої української хореографії. За ту працю дістав у львівському університеті ступінь доктора фільософії з обсягу етнографії й етнольогії.

МОРАЛЬНИЙ ЗАНЕПАД ПОЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ.

ЛЬВІВ. — „Ґазета Польська" бє на тривогу. Польська молодь міста Львова стає злочинною, а діла її покривають соромом лице чесних поляків. На ту молодь, пише газета, мають вплив самі здеправовані одиці. І це була причина, що мусіла їздити до Варшави, до міністерства, аж делегація з польських професорів. Польська газета нарікає, що таке діється з польською молодью у Львові, себто в такім місті, яке є для кожного поляка „містом найшляхотнішого пориву та жертвенної крови". А тепер виходить на таке, що треба „зачати радикальну і безкомпромісову боротьбу" з молодью. Це відноситься головно до останніх випадків, коли польські студенти вбили двох жидівських студентів у львівській політехніці.

ЗНЕВАЖИЛИ КАРДИНАЛА ІННІЦЕРА.

ВІДЕНЬ. — Німецькі ґазети не згадують ні словом про те, що вже відоме, а це про побиття гнилими яйцями і бараболями кардинала Теодора Інніцера. Сталося це минулої неділі в Кенігсбруні, коли кардинал переводив канонічну візитацію. Напасниками були місцеві нацисти. Причиною нападу було те, що кардинал ніби не вставився за уласкавлення нацистів Пляннети і Гольцвебера, вбивників канцлера Дольфуса, які згинули, а яких тепер нацисти величають як героїв та називають їх іменами площі й вулиці. Побито також і секретаря кардинала та ніофера. Кардинал Інніцер перервав подорож і вернувся до Відня. Також відмовився від усякого інтерв'ю у цій справі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади нале ить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ ПРОЄКТ

Драстичний іміґраційний проєкт Демпсія зробив іще один крок наперед до ухвалення, коли сенатський комітет для іміґрації приняв його прихильно, і нині справи не можна собі легковажити, а треба справді серіозно рахуватися з можливістю його ухвалення.

Цей проєкт завісив би на пять літ усю квотову іміґрацію й пускав би до Америки лише по 10,000 дітей-утікачів з Німеччини кожного року — два роки. Є це отже властиво не іміґраційний закон, а закон про завішення квотового іміґраційного закону. Так і треба на нього дивитися як на повне закриття границь Злучених Держав для всяких нових іміґрантів. Що він завішує іміґрацію лише на пять літ, не зміняє речі, бо по пятьох роках його можуть не лише продовжити, але й іще більше загострити. Атже й тепер декотрі сенатори подавали внески за завішення квотового закону на десять літ.

На українську іміґрацію ця частина нового закону не малаб великого значіння, хіба що змінились би ті політичні обставини, що останніми часами звели свободу українських людей іміґрувати ні на що. При теперішніх обставинах він для українців не мав би такого значіння, яке мав би, якби українці жили в своїй державі.

Зате інша постанова того самого проєкту мусить мати далеко йдуче значіння для української іміґрації. Є це постанова, що кожний чужинець, себто іміґрант, який не став громадянином Злучених Держав, є обовязаний реєструватися. Така реєстрація може для багатьох іміґрантів рівнятися їх депортації в руки їх безоглядних ворогів. До того такий закон міг би з часом бути поширений і на натуралізованих уже чужинців.

Неменше небезпечна постанова, вложена в новий іміґраційний проєкт, що уряд має депортувати негромадян, які вірять або належать до орґанізації, що пропаґує „якунебудь зміну в американській формі правління". Уже саме слово „якунебудь" показує, яку широку власть давав би такий закон урядові. З таким законом можна би під пропаґанду зміни американської форми правління підтягати навіть зміни одної демократичної форми правління на іншу демократичну форму правління.

Тому українські орґанізації й поодинокі громадяни добре зробилиб, якби піддержали своїми голосами акцію, яку проти проєкту повели ріжні американські встанови. Новий законопроєкт небезпечний тим, що він під покришкою оборони американської форми правління зробив би в мурі американських свободах вилом, через який опісля можнаб ломати ввесь мур.

ПАРТІЙНИЦТВО Й СУСПІЛЬНІСТЬ

Щойно відбулися загальні збори „Просвіти". Про фактичний перебіг зїзду, про діяльність Товариства і т. д. американські земляки знатимуть із щоденної нашої преси. В цім дописі хочу звернути увагу на відрадний у нас факт — повільного занику партійництва. Останні збори відбулися під кличем — **не** партійної приналежности, лише компетенції. Вибирали до головного виділу не того, хто належав до сякої чи такої партії, лише того, хто потрапив би на думку зборів **завзято і віддано працювати.**

Правда, не всім таке рішення справи подобалося. Та старий виділ треба було усунути і не вибирати наново. Це було ясне для кожного, бо він мав великі провини за собою. Поперше, впродовж трьох років не скликував зборів і не перепроваджував частинного вибору виділу. Подруге, унеможливив надзірній комісії перепровадити контролю за 1938 рік. У тім старім виділі сиділи радикали й УНДО.

І ось тепер, коли до виділу вибрано шановних громадян, на чолі з о. Дзеровичем, коли вибори дали новому виділові величезну більшість голосуючих, новозорянці й радикали протестують, а з ними і діловці. Обвинувачують, що виділ, то самі націоалісти. Грозять, докоряють, що переможці не хотіли перевести консолідації (з ундистами й радикалами) і т. д. Алеж ці партії звуть себе партіями демократичними! Їх (старий) виділ перепроваджував зїзд. Отже коли вони опинились у зникаючій меншості, то за всякими правилами демократії, повинні відійти набік, особливо, коли діяльність попереднього виділу виказує такі „недокладності"... Але про це вони мовчать; про демократію, коли цей принцип повернувся проти них, не пускають пари з уст.

„Нова Зоря", орґан еп. Хомишина, дозволяє собі нападати на товариство, на якого чолі стоїть усіми поважана духовна особа... Католицька ґазета (з ред. О. Назаруком, бувшим радикалом!) обурюється, чому не зробили консолідації з... радикалами, в яких програмі є безпардонна боротьба зо священством і релігією!...

З приводу цього пише **„Мета"**, (ч. 23), орґан католиків, зближених до митрополита Шептицького: „Ніяк не можна зрозуміти, як партійники могли вимагати від збору, щоб він погодився на таку консолідацію, яка мала ґальванізувати радикального трупа... Вважаємо обявом здорової реакції громадянства, що подавлива більшість збору воліла вибрати позапартійний виділ, ніж годитися на спілку з радикалами. Поминувши вже всю кириню радикалів у „Просвіті" за останні роки, поминувши теж такі руїнницькі виступи, як засипування низових читалень зазивами не платити вкладок до централі, поминувши такі прояви радикаьного анархізму, як бунт двох філій прти централі, перебіг збору був дуже наглядним зразком, як виглядає співпраця з радикалами. Тих одних зборів вистарчило, щоб зрозуміти ту страшну гниль, розклад і демаґоґію, яку несе радикальщина в наше життя. І ці люди малиб знов дістати вплив на виховання й освіту міліонових мас українських низів? Хто міг би відважитися виступити з такою концепцією на зборах „Просвіти"?"... Зрештою, „серед делеґатів можна було чути голоси: мали досить часу, бо аж три роки, щоби показати, що вони можуть".

До виділу ввійшли люди праці, не партійного інтриґантства, люди націоналістично або релігійно, або й одне і друге, настроєні, яким важна передувсім праця освітня, а не партійний ключ.

А тепер хай ті, що ніби є демократами, не обвинувачують інших за те, що демократична засада обернулася проти них. Нехай не винуватять інших за те, що рапідно падає їх вплив у краю і що свідома маса українська тих демаґоґів слухати вже не хоче.

..(**Заввага:** Як уже було подано, польська влада не визнала цього нового виділу „Просвіти" і наказала перевести нові вибори. — Ред. „Свободи").

ЗА НОВУ ІНТЕЛІҐЕНЦІЮ

(З львівського часопису „Наш Прапор").

Спитати декуди на селі, хто це інтеліґент, то почуєте просту відповідь: пан. Хто має добре відпрасувані штани, модну маринарку, краватку й капелюха, а не, дай Боже, ще й годинник, пан на цілу губу, а тимсамим, у понятті селянина, інтеліґент. Цю справу бере несвідомий селянин безкритично; йому імпонує в першу чергу зверхній вигляд, ніж мудроці, надбані розумом. Нераз доводилось мені зустрічатися з „панами", які і гарно були вбрані і носа дерли догори гордо, але як часом прийшлось йому десь підписатися — от хочби в суді — то показувалося, що такому „панові" лише за гробаря бути: по простому вмів поставити лише хрестик замісць підпису. Але цього на селі не розсуджують! Що, кажуть, йому з підпису: або він з цього живе? Він не писар! Жив його тато тай дід без письма, то й він буде жити. Або часом піде найпростіша дівчина з села на службу до міста, вдіне якусь спідничку з пані або й попростому за гірко запрацьовані гроші купить якісь фаталашки чи черевики або панчохи, і прийде на празник додому „великою панею". Вже на всьому розуміється, все знає і гордо заявляє, що „по хлопськи вже не буде ходити". Вже й на селі інакше ставляться до неї, мовляв, пані, хоч розум у неї далекий від цих дійсних панів-інтеліґентів і не покращав цілком від того, що вона втягнула на себе лах з міської тандити, замісць гарної та тривалої української ноші.

Такі поняття цілком мильні, а в додатку шкідливі. Бо на конто правдивої інтеліґенції, що живе по селах, часто-густо спадає відповідальність за тупоумні вчинки всяких типів, які ходять у краватках і червоних черевках; мовляв, всі пани однакі!

Щоб цьому лиху зарадити, а то й протиставитися, треба в першу чергу вияснити, хто це „пан", а хто знов „інтеліґент". Отжеж пан у докладному значінні, це чоловік, який не лише, що ходить гарно вбраний, є освічений, але в додатку ще й інші на нього працюють. Про таких панів згадує дуже часто у своїх чудових поезіях Шевченко, та й інші наші поети. Сьогодні таких панів обмаль. Бо що з того, що хтось гарно ходить убраний, як він мусить часом важко умово працювати, щоб могти так убиратися. Це не пан — а умовий робітник! Так, як каменяр працює джаґаном, чи ремісник руками, так цей споводно названий „пан" працює розумом. Така праця є дуже трудна, бо виснажує мізкові нерви. Знов „інтеліґент" — це людина безперечно освічена, з ясним поглядом на життя і світ, дуже часто з покінченими високими школами, хоч не завсіди гарно поверховно вбрана. Бо само убрання не рішає, хто ця людина. І тому часто доводиться зустрічати — спеціяльно серд українців, для яких брак місця серед працюючих умових робітників - інтеліґентів, у такому убранні, що неодин сільський парубок не показавсяб у ньому на селі. Чиж це пан, який часто не має і на кусник хліба? Спеціяльно на селі ті інтеліґенти безробітні, борються важко з матеріяльними трудноцами, бо часто батьки тих „панів" — селяни, не все можуть дати їм — по скінченні шкіл — кусник хліба, або помогти матеріяльно до заложення якогось підприємства, яке сталоб у майбутньому його матеріяльною забезпекою.

Пояснивши поняття „пан" та „інтеліґент", хочемо звернути увагу на одну справу, що має для нас неабияке значіння.

Вкупі зо збільшеною культурною працею на селі, виринула потреба більшої скількости нашої активної інтеліґенції, отих наших — мильно інтерпретованих — „панів", які малиб за завдання вести культурну працю на селі, бути її духовими провідниками та виховувати сільські маси. Бо не в кожному селі є люди з покінченими школами, або хоч як і є, то не все є вони активними громадянами. Тому треба нам попростому „сільської інтеліґенції", такої, що постійно населі живе і має тут свій варстат праці. Треба нам таких провідників на селі, які малиб вплив серед селянських мас. Треба нам провідників активних, які добрим прикладом і культурною працею йшлиб у першому ряді села.

Хтож тоді має бути тими провідниками?

Нашої активної інтеліґенції, яка постійно на селі мешкає і має тут свій варстат праці, майже нема. Спорадичні, рідкі випадки не можуть бути підставою оцінки наших культурних провідників. По деяких селах, спеціяльно літом на вакаціях, перебувають наші студенти. Це безперечно матеріял активний, одначе часовий. Що з його дво- чи трьохмісячної праці, як з хвилиною його відізду з села праця грязне на одному місці, хор перестає функціонувати, аматорський гурток не може давати вистави, бо до цього всього **брак провідника!** Що з охоти до праці в селянської молоді, як нею не має хто відповідно покермувати? Тому треба постійних сільських провідників, є дуже пекуча та актуальна.

Когож отже поставити на провідників сільської маси? В першу чергу самих селян чи, краще сказавши, такі одиниці зпоміж селян, які є найбільш активні та далиб запоруку, що обовязок, наложений на них, буде як слід сповнений! Треба підбирати людей поміж селян, які є свідомі громадяни, є очитані, передплачують наші часописи та є національно освідомлені! Передовсім підшукати таких провідників з активної селянської молоді, які покінчили курси для провідників „Молодих Просвіт" чи кружків „Рідної Школи". Ті всі провідники „Мол. Просвіт" чи кр. Рідної Школи є саме тою новою інтеліґенцією села, яка має в селі послух, і дає запоруку, що культурна праця піде належною дорогою. І тому на отих провідників треба звернути нам пильну увагу: треба по містах орґанізувати для них відповідні курси, з яких виносилиб знання, як повести культурною працею на селі. Притому треба мати на увазі, що лише солідна праця дає запоруку добрих успіхів!

Ю. Середяк.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

К. З., Акрон, О. „Фронт Національної Єдности" це найновіша політична організація, що повстала в Західній Україні. Вона визначається тим, що все концентрує біля особи „провідника". Таким провідником є в неї Дмитро Паліїв, що передше належав до УНДО. Тепер ця організація схиляється в бік гетьманців. Супроти цього її властивим „провідником" повинен би бути Павло Скоропадський. Проти цієї орґанізації підносилися довгий час з ріжних боків ріжні протести, в яких закидувано їй нечесний спосіб боротьби, а зокрема сензаційність, набувану при помочі видуманих або неправдиво подаваних відомостей про діяльність інших партій, установ чи осіб.

Зразок красномовства.

На зборах протиалькогольного товариства промовляє один член запально:

— Так, так, мої панове, скільки разів бачу молодого чоловіка, як виходить із шинку, маю охоту крикнути до нього: „Молодче! схаменися! ти на злій дорозі! заверни з неї!"

Д-р Л. Мишуга.

ШЕВЧЕНКО і ЖІНКА

(Жінка в житті і творах поета).

(2)

У тій хаті, коли Шевченкові було 9 літ, „нужда та праця" положили до гробу його добрячу матір, на 32 році її життя. Свої почування зприводу втрати матери передає Шевченко в своїй повісті „БЛИЗНЯТА" в такий спосіб:

„Ніч перед Різдвом — це дитиняче свято у всіх християнських народів, та тільки святкується не однаковими обрядами: у німців ялинкою, у москалів — теж, у нас же після празникової вечері посилають дітей з хлібом, рибою та взваром до найближчих свояків, а діти, коли ввійдуть у хату, промовляють: „Святий вечір! Прислали батько і мати до вас, дядьку, і до вас, дядино, святу вечерю", а після цього їх з церемоніялами сажають за стіл, що застелений буває усякими пісними ласощами, і гостюють їх наче дорослих, потім обміняють їм хліб, рибу і взвар і теж з церемоніялами виряжають. Діти йдуть до другого дядька, і, як рідня велика, то вертаються до дому аж перед заутренею, певна річ з гостинцем та з „шагами", що завязані, неначе ґудзики, в сорочку. Мені дуже подобається цей прекрасний звичай. У нас рідня була велика. Посадять нас, було, на санки й возять по гостях цілісеньку ніч. Я памятаю один жалістний Святий Вечір на своїм віку. В осени ми поховали свою матір, а на Святий вечір понесли вечерю до діда і проказавши „Святий Вечір! Прислали до вас, діду, батько і...", всі в трьох заголосили: — нам не можна було сказати: „і мати".

Померла мати і прийшла до хати мачуха з трьома дітьми. А „хто хоч здалека бачив мачуху й зведенят, той значить" — описує пізніше Шевченко у повісті „Княжна" — „бачив пекло в найогидливішому його торжестві", бо „між нами, дітьми, не було такої години, щоб ми не плакали та не бились; не було години, щоби батько з мачухою не сварились та не лаялись".

Степанко, син мачухи, краде від салдата, що стояв постоєм, три золоті, а мачуха твердо обстоює, що це вкрав Тарас. Звязали Тарасові руки і ноги — бють. Вже й мала сестра Ярина плаче й благає його, щоб признався. Під примусом заявляє, що вкрав і закопав у саді. Копають і не знаходять, бо не закопував. І знову бють. Аж заплачу, описує пізніше Шевченко, як побачу:

> Малого хлопчика в селі:
> Мов одірвалось від гилі,
> Одно однісеньке під тином
> Сидить собі в старій ряднині.
> Мені здається, що це я,
> Щп це молодість моя.

Так, отсей хлопчина під тином, це був кругий сирота — малий Тарас, котрий втратив матір, а за нею дуже скоро й батька.

Та була в Шевченка ще добра сестра Катерина. Коли він малою дитиною пішов шукати залізних стовпів, що підпирають небо, і їх не знайшов та підкрадався пізно до хати, то бачив, як Катерина стояла коло дверей, гляділа на [illegible] на нього й сердечно втішилася, як його побачила й кликнула „пришов, пришов". А потім його втішно вхопила й посадила коло стола з словами „Сідай вечеряти, приблудо". А по вечері повела його спати і, поклавши в ліжко, перехрестила й поцілувала й, усміхаючись, знову назвала його приблудою. А малий Тарас не спав, а думав: брата Микиту то не одурить, бо він уже був в Одесі, але Катерину то таки одурить і скаже, що таки бачив стовпи, що підпирають небо. Тій добрій своїй сестрі Катерині присвятив Шевченко пізніше свою чудову поему „Катерина".

Та Катерина вийшла замуж і не стало опікунки для малого Тараса. Але й друга сестра, Ярина, була дуже добра. Вона скривала Тараса від мачухи і потай носила йому їсти. Як Тарасові дуже допекло, то він утікав до замужньої сестри Катерини в Зелену Діброву. Про те розповіла пізніше Катерина одній пані, що розпитувала про Тараса, коли вже Тарас став поетом, таке:

„Приблудою, матусечко, звали його, їй Богу. Було оце й невидно, як воно рип і ввійде тихенько до хати, сяде собі на лаві та все мовчить. Нічого в світі у нього не допитаєшся: чи його прогнали відтіля, чи його били, чи їсти не давали. Було манівцями ходить попід дібровою, та через Гарбузів яр, та через левади та могилками. І як прийшло раз воно, то так упало грудочкою і заснуло на лаві".

І третя сестра Тараса, Марія, нещасльова-сліпа, була дуже добра. Коли його дячок морив голодом, то сліпа сестра приховає бувало за обідом шматочок хліба й покладе в умовленому місці в садку. Вибравши вільну хвилю, Тарас попід тином тихенько прокрадався в садок і, схопивши хліб, утікав у школу, боячись попасти в очі лютій мачусі.

А які відносини були між Шевченком і його наймолодшою сестрою, Іриною, видно найкраще з його поеми „Сестрі". Ось вона:

> Минаючи убогі села
> Понаддніпрянські невеселі,
> Я думав: „деж я прихилюсь
> І де подінуся на світі".
> І сниться сон мені: дивлюсь,
> В садочку, квітами повита,
> На пригорі собі стоїть
> Неначе дівчина, хатина.
> Дніпро геть-геть собі розкинувсь,
> Сіяє батько та горить.
> Дивлюсь: у темному садочку,
> Під вишнею у холодочку,
> Моя единая сестра,
> Многострадальная, святая,
> Неначе в раї спочиває,
> Та зза широкого Дніпра
> Мене, небога, виглядає.

Перша любов.

Та коли Шевченкові минав 13 рік, у нього заворушилося вже щось під серцем. Він пас ягнята за селом і так йому чогось тоді любо стало, неначе в Бога. Це падав у серце малого хлопчини перший промінь непорочної любови, тої дитинної, несвідомої, а такої сильної, що залишає слід на ціле життя.

Оті почування Шевченко змальовує, пізніше, вже як поет. І розповідає, як йому, бідному сироті, здавалося, що з ним веселилося і ягня і Господнє небо й село. Та нагло село почорніло. Поглянув Тарас на ягнята — не мої ягнята:

> Обернувся я на хати —
> Нема в мене хати.
> Не дав мені Бог нічого!
> І хлинули сльози,
> Тяжкі сльози...

Та коли лилися сльози сироти Тараса,

> ...дівчина
> При самій дорозі,
> Недалеко коло мене
> Плоскінь вибирала,
> Та й почула, що я плачу:
> Прийшла, привитала,
> Утирала мої сльози,
> І поцілувала...

А з тим поцілунком: з тою мовою, що розмовляє без слова, а очима, душею і серцем:

> Неначе сонце засіяло,
> Неначе все на світі стало
> Моє: лани, гаї, сади...
> І ми, жартуючи, пігнали
> Чужі ягнята до води.

Отся дівчина, що плоскінь вибирала, ота Оксаночка, не покидає уяви Шевченка ціле його життя. Когоб він із жінок у житті не стрічав, він мимоволі завжди вдивлявся, чи вони не нагадують йому „миленьку, кучеряву" Оксану.

Про ту Оксану пише критик Зайцев у статті про „Першу любов Шевченка" таке:

„Так на все життя лишило в душі поета незагряжений слід його перше кохання. І ніколи не вмре в вінку його слави ця тендітна квітка, безталанна кучерява Оксаночка — „весняний ряст", прімуля веріс, великого й так багато страждeнного серця".

Віддали сироту до дяка. А дяк бє і плакати не дає. Треба бувало під різками тихо сидіти, ще й виразно четверту заповідь читати. Так учили Тараса читати. Згадує про це Шевченко в повісті „Княгиня":

„Скажіть же, добрі люди, чи був коли на світі такий велитень, щоб спокійно лежав під різками та ще „не борзяся" читав четверту заповідь?"

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧОМУ Я ПЕРЕСТАВ БУТИ ГЕТЬМАНЦЕМ.

Я не є організованим українським націоналістом. Значить, що не належу до ніякої нашої організації, яка має чисто партійний характер і підпорядкована якійсь націоналістичній централі. Думаю, що я вже застарий до того. Та проте мушу сказати, що в мене дуже болять оті всі кацапські, большевицькі, соціялістичні чи гетьманські напади на націоналістів. Я добре слідкую за працею українських націоналістів і не знаходжу в ній нічого такого, що давалоб причину аж до таких нападів. Але особливо дивуюся тому, що гетьманці мають відвагу нападати, коли за ними є стільки великих промахів. Признаюся, що я сам був у Гетьманській Січи. Був сотником 9. сотні Першої Філядельфійської Округи. Та зірвав зносини з гетьманцями ще в 1926 році, бо переконався, що вони ведуть в Америці недобру роботу, бо розбивають нарід. Думаю, що до того самого перконання прийшлиб усі інші гетьманці, якби так завдали собі труду і добре застановились над тим, чим було для України гетьманування Павла Скоропадського. А хто хотів би пізнати правду, як це було з правлінням П. Скоропадського, хай прочитае хочби спомин М. Ющишина в „Календарі Українського Інваліда" про останню авдиєнцію в Скорпадського. Я тут тільки подам кілька винятків з того спомину:

Дня 29. квітня 1918 р. при допомозі німців, що розігнали Центральну Раду, перебрав владу над Україною Павло Скоропадський.

Фактично між українським громадянством і гетьманом Павлом Скоропадським не було ніякого звязку.

Інакше дивилася на ту справу та інакше оцінювала тодішню політичну ситуацію Українська Хліборобська Демократична Партія.

Ідеольогом і творцем цієї партії був визначний наш історіософ і політик Вячеслав Липинський.

Щойно з приходом до влади гетьмана Павла Скоропадського зявились у Києві найвизначніші ідеольоги й основники партії: Вячеслав Липинський, брати Володимир і Сергій Шемети, Микола Міхновський і інші.

Довідавшись про вибір Павла Скоропадського, зявились у Києві найвизначніші ідеольоги й основники партії: Вячеслав Липинський, брати Володимир і Сергій Шемети, Микола Міхновський і інші.

Довідавшись про вибір Павла Скоропадського гетьманом України, вони вислали делеґацію до гетьмана, яка заявила йому відданість хліборобів-демократів. Гетьман, кажуть, приняв делеґацію досить холодно та з резервою.

Я, почуваючи глибокий національний сентимент до Шеметів іще з часів першої і другої Думи, наблизився до них, бо інстинктом відкрив у них творчий національно-державний елемент. Скоро створили ми щирий гурток приятелів, що постановили піддтримати гетьмана „Скоропадського в надії, що він перебоpe всі труднощі, наблизиться до українського громадянства та почне твердою рукою будувати українську державу. До цього належали: Вячеслав Липинський, брати Володимир і Сергій Шемети, Микола Міхновський, д-р Дмитро Донцов, я, та інші, що їх назвища я вже позабув.

Ми вважали за свій патріотичний обовязок створити в українському народі найсприятливіші умовини для державнотворчої праці гетьмана Павла Скоропадського. З цією метою постановили ми розбудувати Українську Хліборобсько-Демократичну Партію та в зорганізованому українському селянстві створити тверду опору для гетьманської влади

Всеж таки за ввесь той час гетьман не вважав нас реальною політичною силою та тримався здалека від нас...

Якби там не було, досить, що гетьман Павло Скоропадський поза назначенням Вячеслава Липинського, послом України в Австрії, та двома конференціями з Міхновським не наблизився ніколи до нас реально на ґрунті державних інтересів України.

Прийшов погром і розвал центральних держав...

Гетьман Павло Скоропадський заключив історичну таємну умову з Денікіном про федерацію України з Московщиною.

Прийшов день 14. листопаду 1918 року... повстання проти гетьмана Скоропадського. Українська Хліборобська - Демократична Партія постановила не допустити до домашньої війни, до проливу братньої крови. По нараді постановлено вислати делеґацію до гетьмана. Делеґація мала домагатись від гетьмана, щоб: 1) зірвав умову з Денікіном, 2) увійшов у переговори з повстанцями та 3) спільно з ними станув на чолі всіх збройних сил українських проти московських большевиків, що найважніше загрожували незалежній Україні.

Десь так коло 3-тьої години пополудні явились ми в гетьманській палаті.

Повитавшися з нами, гетьман почав розмову від того, що ми певно прийшли, щоб йому сказати, що він зрадник України. Але він, мовляв, робить те, чого домагається добро українського народу, української незалежности державної та... чого домагається антанта.

На це відповів Сергій Шемет. Радив гетьманові, щоб він у відповідь на домагання антанти зірвав умову з Денікіном, погодився з повстанцями та станув на чолі всіх збройних сил України в обороні її державної незалежности. Всі члени старалися підтримати Сергія Шемета в його виводах.

Востанне попрощали ми гетьмана Скоропадського та з тяжкими думками і прочуттями опустили гетьманську палату.

Ось такі і подібні причини складаються на те, чому і такі, як я, відпадають від гетьманців. Через ті промахи гетьманці не мають тепер ніякого морального права нищити той націоналістичний український рух, що відроджує державність України шляхом підготови українських мас до нового революційного зриву.

Степан Фіґун, секр. 173 від. У. Н. Союзу.

Співак перед оперою.

Англійський оперовий співак Сеймуль Гікс підїхав авто до опери, де мав виступати. Перед входом стояв гурток людей, що не дістав білетів, бо каса випродала вже всі. Співак зупинився на хвилинку і легко під носом затягнув одну із своїх арій, чекаючи, заки шофер видасть йому решту.

Нараз він почув коло себе таку розмову: — Чи це той співак Гікс? — Так! — Чи ти гадаєш, що він на сцені теж так співає? — Півно, що так! — Яке щастя, що ми не дістали білетів! За ці гроші можемо прегарно повечеряти!

БЕРІМ ПЕЧАТЬ ЙОГО ДУХА!

„Як ввесь вік свій, ввесь труд тобі
У незломим завзяттю, — Ідав
Підеш ти у мандрівку стоїть
З мого духа печаттю."

Може неодин, читаючи ці слова у поемі „Мойсей", подумав собі: чи не думає поет забагато про себе, чи не перебільшує значіння своєї творчости? Але досить великий протяг часу — 34 роки від появи „Мойсея", а 23 роки від смерти поета, вспів і міг переконати навіть найбільших скептиків, що нема ніякої самохвальби в цих словах нашого національного Мойсея. Вистарчить усвідомити собі незаповнену досі прірву у нашій літературній та науковій продукції, яка заіснувала від хвилі Франкової смерти і тягнеться до сьогодні. Навіть якби наша сучасність була спокійна й нормальна, то ця прірва була би небезпечною для розвою нашої нації. Бо лише подумати: майже що року оголошував Франко кілька цінних статтей і розвідок із ділянки нашого літературознавства, етноґрафії й культури, редаґував прегарні журнали („Життя й Слово", „Літературно - Науковий Вістник"), про які сьогодні й мріяти не можемо, видавав грубі корпуси матеріялів (апокріфи, приказки), знаходив час відізватися й відгукнутися цікаво на всі потреби дня й хвилі. А серед тої великої праці, що сильно виснажувала його організм, ще знаходив час і силу творити безцінні скарби поезії, яка єднала йому невмирущу славу. І хоча минуло вже досить часу від смерти поета, досі ніхто не заступив його навіть у малій части.

Справа ускладнюється ще й тим, що наша сучасність ані спокійна, ані нормальна. Всі ми свідомі, що переживаємо історичну хвилю, що творяться на наших очах нове життя, нова епоха. У таку хвилю ще більше відчуваємо брак такої ґеніяльної людини, як був Іван Франко. Майже що дня потребуємо спитатися, порадитися когось, до кого маємо безмежне й беззастережне довіря, „шукаємо заради народньому лиху", та, на жаль, не маємо такої особи. Оглядаємося довкола, чи не побачимо сильної індивідуальности, яка була би для всіх невідкличним авторитетом, яка дала би приказ, як нам бути й що робити, й не знаходимо її. І звертаємося до глибокої криниці з цілющою водою, до поезії Івана Франка, й тоді

„живіше в грудях серце затріпоче,
в душі озветься щось, немов луна в діброві,
в очах огонь сльозу згасить захоче".

Учимося, що „до відважних світ належить", що бойовий оклик повинен бути: „або смерть, або побіда", що треба вирвати „з коренем ту коромолу,

що з малого гріх великий робить,
що нечайно брата братом гнобить,
щоб засісти з ворогом до столу!"

Своєю інтуїцією передчував поет нинішню хвилю й завчасу дзвонив молотом з алмазу, щоби будити совість народу, щоби не був „паралітиком на роздорожу, людським призирством, ніби струпом вкритий". Хоча спів поета був тугою повитий, був повний віри в день воскресний повстання його народу, тому мав таку цілющу силу. З нашої бувальщини вибирав поет сміливих і міцних людей, що творили нашу історію, нагинали життя по своїй уподобі, щоби їх прикладом згрупувати нас слабосильних і слабодухих.

„На святе, велике діло
Загартуй думки й груди!
До високого літання
Ненастанно пробуй крил.
До великого моменту
Будь готовим кожний з вас!"

Такі клички лунали в поезії Івана Франка від 1888 року. Чи падали вони в порожнечу? Ні, вони падали в гарячі, молодецькі серця, там приймалися, там пишним цвітом заіцвітали від 1914 р. по наші дні, бо

„пророцькі слова перейшли
в кров і душу дитині".

Нашим стараннням мусить бути, щоб ідеали Івана Франка ставались ідеалами не малого гуртка вибраних одиниць, але загалу. Чим ширше вони поширяться, чим більшеісповідників знайдуть. Як досягнуть увесь український нарід, як на всіх видно буде печать його духа, тоді великий Його Дух перестане тривожитися будущим українського народу й не потребуватиме паленіти від сорому за ганьбу неволі свого народу. — („Рідна Школа").

В. З-ий.

З ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РУХУ У. Н. СОЮЗУ

ФОРД СИТІ, ПА.

Дня 25. червня б. р. відбулися надзвичайні організаційні збори у відділі 63. У. Н. Союзу в Форд Сиві, Па. На зборах був організатор п. Василь Загаєвич. Наради відкрив предс. Митро Бурак, а секретарювали Лука Тертичний українською мовою і Михайло Барна — англійською.

Про У. Н. Союз ми вже знали багато, але на тих зборах довідалися від п. Загаєвича ще більше, бо він представив нам силу нашої організації цифрами і фактами в такий спосіб, що кожному стало ясно, яку то маємо чесну і добре загосподаровану організацію. Кожний зрозумів, чому наш У. Н. Союз може дійсно конкурувати тепер і з найбільшими асекураційними компаніями і давати наймодерніші асекураційні грамоти.

Окрему увагу присвятив організатор молоді. Виказав, скільки то грошей видав У. Н. Союз на допомогу студіюючій нашій молоді в Америці, та скільки він добра робить своїми жертвами на людяні і культурні цілі, чи на патріотичні в старому краю.

Потім ставили питання члени: М. Гуменда, Л. Колодійчик, С. Вал, Л. Тертичний, М. Бек, М. Барна. Кожний з них дістав задовільну відповідь. І з цього ми пізнали, що добре У. Н. Союз робить, коли висилає таких організаторів, бо це дуже помагає нашій справі й організації.

Гром. Ю. Зелінський з Арнолд, Па., згадав за те, як то наші люди дають себе ще далі одбудовувати ріжним підступним агентам, що обіцюють грушки на вербі. Ствердив гром. Т. Пельц з Арнолду, як то його свого часу оциґанили аґенти. А гром. В. Кузмиха додав, що тепер настав час, щоб кожний свідомий громадянин таки став членом У. Н. Союзу.

Не осталось на словах. Заохочені члени взялись до орґанізування. І то зараз. Громадяни М. Личак, М. Варна і Л. Тертичний за два дні зорґанізували при помочі орґанізатора коло 40 молодих членів до У. Н. Союзу. Є вже уряд для відділу: Іван Гнатів, предсідник; Михайло Барна, секретар; Павло Тертичний, касієр; панна Кухта, рекордова секретарка.

Лука Тертичний,
секретар зборів.

ІТАЛІЙСЬКІ КОЛЬОНІСТИ,
що виїжджають до північної Африки, розмовляють з панею Мусоліні, жінкою італійського премієра.

ЖИТТЯ І РІСТ КОРАЛЕВИХ РАФ

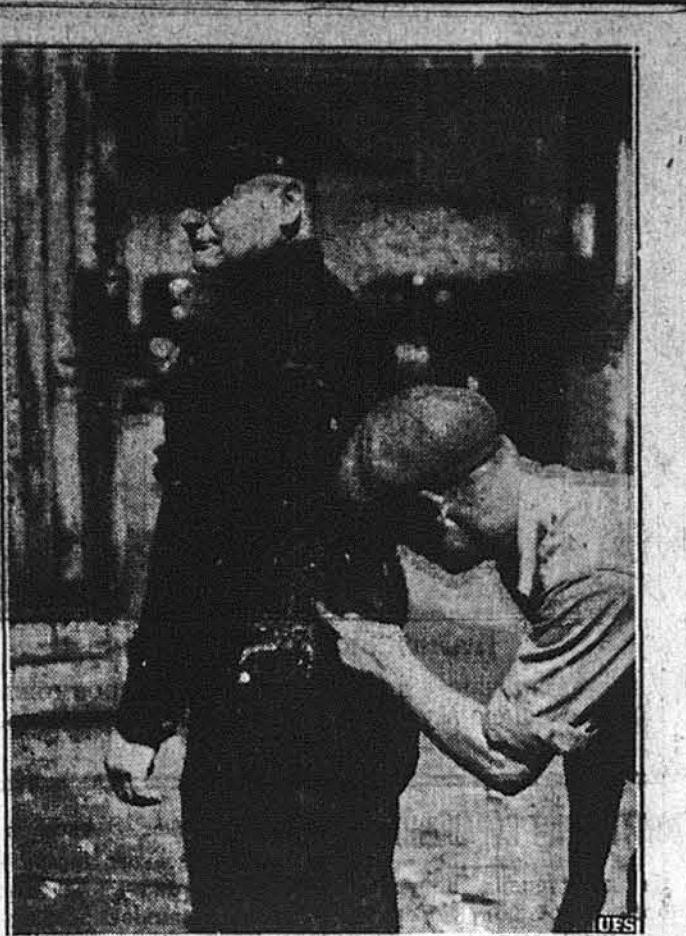
Із дна теплих полудневих морей виростають догори великі кущі морських тварин, коралів. Вони виростають щораз вище і доходять часто до поверхні моря, де завмирають. Часто великі гущавини коралів творять під водою перешкоди для мореплавства, а їх частини, що вистають на поверхню води, часто творять малі острівці. Такі підводні ліси коралів, звані рафами, дають багато цінних вказівок геольогам, що займаються дослідами над скорістю рухів земної шкаралущі, які провадять до обнижки чи підвишки морського дна.

Одначе такі досліди на основі помірів росту коралевих раф були звичайно дуже недокладні не тільки з причин технічних труднощів, але також через неоднакові всюди умовини життя і росту коралевих раф, що залежні від таких чинників, як температура моря, засолення води, осади, що спадають на дно моря тощо. Ось напр. на Фльориді 1 м. рафи наростає 150 років, а на островах Індійського океану значно скоріше, бо за 35—36 років. Зновуж на атолю (острівчик у формі перстеня, що повстав з коралевої рафи) Фунафуті в Тихому океані до зросту коралевої рафи на 1 м. треба аж 335 років.

Ті докладні цифри видаються може декому дивні, а проте вони є цілком точні. Їх здобули дослідники зовсім припадково, розсаджуючи динамітом рафові скелі на березі острову Парацель, що лежить у західній частині Полудневокитайського моря. Там знайшли усередині велике число мідяних монет з часів панування китайського цісаря Чен-Чу (1403—1434). Ті монети були без сумніву розсіяні на дні моря підчас катастрофи корабля на прибережних рафах. Тому, що у китайських хроніках легко можна було перевірити, що мідяні монети з образом цісаря Чен-Чу вибивала китайська карбівня у р. р. 1404 і 1412, легко можна було устійнити дату розбиття корабля. А що монети знайшли у глибині 1½ метра від поверхні рафи — тому на витворення рафового осаду грубости 1 м. треба було 330 років.

Синок: Тату, як ловлять божевільних?

Батько: Помальованими лицями, гарним вбранням та привабливою усмішкою.

НЕБУВАЛА ПРИГОДА ПОЛІЦАЯ.

Дітройтського поліцая Льва Павловського покликано, щоб він усунув рій бджіл із запаркованого авта. Заки він рішився, що з цим робити, рій сів на нього. Треба було покликати людину, що розуміється на бджолах. Цей шукає матки роя, а поліцай стоїть і не ворушиться, щоб не дражнити бджіл.

ДАЮТЬ ПРИЗНАННЯ WPA ЗА НАВЧАННЯ ДОРОСЛИХ

Освітня праця, ведена від довшого часу WPA, є признана за добру і корисну майже вповні. Краєвий Комітет для оцінки курсів при WPA повідомив Народню Освітню Раду, що посадники американських міст і повітові та державні урядники вважають курси навчання дорослих людей, які веде WPA, за добру і корисну роботу.

Комітет Оцінки курсів складався з одинацятьох краєвих представників, які старалися всебічно провірити, чи наукова праця WPA є добра. Американську Освітню Раду в тім комітеті заступав її голова, Дж. Ф. Зук.

На освітніх курсах при WPA місячно побирає науку 1,200,000 людей. Крім 40,000 дітей передшкільного віку в дитячих садках, це дорослі люди.

На питання того комітету: „Чи вважаєте освітню працю WPA корисною?" — девятьдесять відсотків дали потакуючу відповідь, а 8:5 відсотка дали таку відповідь із заввагами. Вісім десятих одного проценту дали неґативну відповідь із заввагами, а 0.7 відсотка поставилося цілком неґативно. В числах це було так: 1,670 потакуючих відповідей, 43 із заввагами, 21 неґативних із заввагами, а 13 відповідей цілком неґативних.

Дуже цікаву відповідь написав голова шкільної ради Мекленмурського повіту в Норт Каролайні, Г. В. Гаркей, котрий так говорить: „Цього року на курси неграмотних вписалося 1,059 чорношкірих і 1,181 білих неписьменних дорослих людей. Перепис населення в Маклембурськім повіті 1930 року доказує, що в цім повіті було 1,516 білих і 6,516 чорних людей, які навіть свого імени не вміли підписати. Тепер 833 з них учащає на курси для неграмотних, які тут веде WPA.

„Від червня 1937 року 435 дорослих людей навчилися читати і писати, а 455 осіб навчилися того давніше. Від 1934 до 1937 року з 7,754 неграмотних людей у цім повіті вивчено письма 890 осіб. Лишається ще 6,864 дорослих людей, яких треба навчити читати і писати. Тоді доперва викорінеться неграмотність".

У звязку з цією працею виринуло ще одно важне питання. Як переводити оцінку освітньої праці WPA, удовіднено, що в Америці є 23,000,000 людей, які нібито грамотні, але, як каже Мисс Мавд Ейтон, голова для переведення відповідних законів, що існує при Товаристві Народньої Освіти, не вміють правильно навіть ґазету прочитати. На основі згаданого досвіду Товариство Народньої Освіти робить заходи для переведення такого права, щоб у кожнім стейті існувала відповідна „влада", яка малаб займатися освітньою працею дорослих людей.

В конґресі Злучених Держав вже внесено два законопроекти в цій справі. Один внесено за старанням Товариства Народньої Освіти, а другий за старанням комісара освіти, д-ра Дж. В. Студебекера. Проєкт д-ра Студебекера вніс у сенаті сенатор Дж. Лі, демократ з Оклагоми.

Обидва законопроекти змагають до того, щоб освітню працю, яку започаткувала WPA, продовжувано, особливо курси для неграмотних; щоб неписьменних американців і чужинців безплатно вчити читати, писати і рахувати. Дотепер таку освітню працю вели стейтові та місцеві шкільні ради і завдяки їх ініціятиві освідомлено більш півтора міліона людей.

Ще одно. Завдяки підготовним курсам при WPA тисячі чужородців набули громадянство Злучених Держав. Натуралізаційна влада і патріотичні орґанізації в цілім краю признали, що приготовляючі до громадянства курси при WPA є хосенні і що вони мають виховне значіння.

В більших містах Америки відбувався 1-го червня „День Нових Громадян", у якім, поруч студентів інших шкіл, брали активну участь і ті люди, що покінчили курси американізації при WPA. Всі вони стали громадянами Злучених Держав.

МАТИВБИВНИК.

Лосанжельська поліція обвинувачує 26-літнього Кемпбела МекДоналда за вбивство власної матери, бувшої фільмової зірки; каже, що він убив її за те, що вона хотіла віддати його до дому божевільних.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СКРЕНТОН, ПА. Піврічні збори відділу 280. відбудуться в неділю, 9. липня, в годині 2. пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 Вест Лакавана Ев. Присутність кожного члена на зборах є обовязкова. Контроля здасть звіт і ще є інші справи до полагодження. — Р. Рубльовський, секр.

БРІСТОЛ, КОНН. Збори Тов. ім. І. Франка, від. 390., відбудуться в неділю, 9. липня, в годині 2. пополудні, на галі ч. 46 Скул Стр. На збори повинні явитися всі члени. Є важні справи до полагодження з минулих зборів. Буде справоздання за перших 6 місяців. Пригадується членам, що ми ще довжні 15 нових членів Батькові Союзові у 45-літній ювилей. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівняли залеглі вкладки. Не явившийся на збори член буде підлягати карі після ухвали. — О. Каламін, предс.; А. Ярема, кас.; М. Савяк, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Місячні збори Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44., відбудеться в неділю, 9. липня, в годині 1:30 пополудні, в укр. православній гали на Нюпорт Евеню. Взивається всіх членів прийти на збори і заплатити свої місячні вкладки. Особливо ті члени, котрі дальше мешкають і довгують, мають старатися частіше платити свої місячні вкладки, бо інакше можуть бути суспендовані. Ті члени, котрі довгують, мають старатися довги сплачувати, поки роблять. На річнім мітинґу була ухвала, щоби Товариство зробило пікнік на дохід Товариства. Отже щоби члени якнайбільше прийшли на мітинґ і щоби ту справу докінчили. — Уряд.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Українського Національного Запомогового Тов. Дністер, від. 361., відбудуться в суботу, 8. липня, точно 8. година ввечір, під числом 217-19 Іст 6. вул., місце всім відоме. На порядку зборів є важні справи, а то: протокол з піврічних зборів; пояснення зо зборів молоді, котрі відбулись 23. червня, хто на них був присутний з уряду Дністра, кілько прибуло молоді на ці збори, що на них обговорено, що мається робити на будуче, що молодь може робити, чи старші члени мають їм дати провід і який. Фінансовий секретар дасть піврічний звіт зо свого діловодства. Рівнож контроля дасть звіт, що виконує уряд, а чи виконують всі члени то, що ухвалюють на кожних місячних зборах. Молодь, котра не могла прибути на свої збори, коли їх кликалось, повинна прибувати на збори кожного місяця, щоби вправлятись в зборах і заступити місце за нас старших на будуче. Справу Тов. можна порівняти до господарки своєї, або і важнішою повинна бути. Приводіть нові й молоді члени на збори, точно впору. — Т. Ґулька, рек. секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Піврічний мітинґ Сестрицтва Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36., відбудеться в суботу, 8. липня, в гали церковній, в годині 7. точно. Проситься членкинь явитися на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Кожна членкиня обовязана явитися на піврічних зборах, бо контроля буде здавати звіт за 6 місяців і будемо мати справу пікніку. Тож обовязком кожної членкині прийти на піврічні збори. Котра членкиня не явиться, підлягає карі і заплатить 50 ц., а урядниця 1 дол. Тож приходіть всі і приведіть зо собою нових членів. За це отримаєте нагороду від У. Н. Союзу. — Марія Гойсак, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Місячні збори Бр. Сош. св. Духа, від. 237., відбудуться в неділю, 9. липня, точно в 2:30 годині пополудні, в У. Н. Домі. Споводу, що є кілька важних справ до полагодження, то проситься членів прибути на ті збори конечно і на означений час. — Уряд.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Звичайні місячні збори Тов. Українська Січ, відділ 182., відбудуться в неділю, 9. липня, в 2. годині пополудні. Є важні справи до полагодження. Тому обовязком кожного члена є явитися на зборах. Довгуючі члени зволять прийти і вирівняти свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — І. Ладичка, предс.; Г. Яськів, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Піврічний мітинґ Бр. св. Володимира, від. 65., відбудеться в суботу, 8. липня, в салі парохіяльній, в годині 7. ввечір. — Яків Красновський, предс.; Григорій Налепа, кас.; Андрій Смит, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудуться в суботу, 8. липня, в годині 7. ввечір, на Saint Boniface Hall, 345 Main St. Просимо всіх прибути. — Петро Криловський, предс.; Іван Бурна, секр.; Сергій Винярський, кас.; Стефан Сосовський, рек. секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Піврічний мітинґ Бр. св. Арх. Михаїла, від. 352., відбудеться 9. липня, в 2. годині сполудня, в церковній гали. Проситься членів конечно прибути на цей мітінґ, бо є дуже важні справи. Прошу членів виповнити, що ви самі ухвалили: кожний член має явитися. Член, що не прийде на мітинґ, заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. Напоминаю вас прийдіть на мітінґ і приведіть зо собою нових членів, бо ми знаємо, як ми найдемося в прикрім положенню, то нам У. Н. Союз помагає. — Р. Байдрівський, предс.; М. Окунський, кас.; М. Гавриляк, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Піврічні збори Тов. Запорозька Січ, від. 367., відбудуться в вівторок, 11. липня, в галі церковній, 303 Гудсон Ев. Проситься всіх членів явитись на збори, як також проситься довгуючих членів вирівняти свої залеглі вкладки. Члени всі загально повинні інтересуватися добром відділу і Союзу, а не тільки одиниці. Стараймося всі, щоб приєднати нових членів. — Микитинський, Лиско, Дмитрів.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Піврічні збори Бр. св. Стефана, від. 221., відбудуться в неділю, 9. липня, в 12. годині вполудне, в салі церковній при Оклей і Райс ул. На зборах буде зданий шість-місячний й фінансовий звіт, потверджений контрольною комісією, і будуть вирішуватися інші важні справи. Приявність всіх членів і членниць є конечна. — Ф. Васильовський, предс.; О. Любах, кас.; Т. Шпікула, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Піврічні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 292., відбудуться в суботу, 8. липня, в годині 6:30 вечором, в гали У. Н. Дому при Мартин ул. Маємо важні справи до полагодження й присутність кожного члена конечна. Хто ще не взяв відзнаки, буде міг її дістати. Так само фотографію тільки той буде міг мати, хто дасть замовлення. Ще раз пригадую, щоби члени старалися платити вкладки, бо так, як деякі члени поступають, то дехто може жалувати. Рівнож старайтеся приєднувати нових членів, щоби гідно могли відсвяткувати 30-літній ювилей Відділу і 45-літній ювилей Союзу. — І. Форись, предс.; І. Андрусевич, кас.; П. Кізел, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Піврічні збори Тов. Дарахівщина, від. 275., відбудуться в суботу, 8. липня, в 8. годині ввечір. Проситься членкинь і членів прибути на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Напоминається, щоби кожний член чи членкиня принесли зо собою тикети, котрі були роздані на баль, а не були розпродані, щоби урядники могли порахувати і здати справоздання зо свого ділання. Притім напоминається довгуючих прийти й вирівняти свої належитости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — С. Рибак, секр.

ФРАНКФОРД, ПА. Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 268., відбудуться в суботу, 8. липня, в годині 7. ввечір, в У. Н. Домі, 2171 Вакелінс ул. Проситься всіх членів прийти та вплатити свої вкладки начас. Не можна протягати до останнього дня, бо тим робиться прикрість урядові, котрий мусить вислати увесь розмет начас до головної каси. Хто бажав би стати членом У. Н. Союзу або вписати діти, нехай зголоситься на збори. — М. Андріїв, предс.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

КЛИВЛЕНД, О. Піврічні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334., відбудуться 9. липня, в годині 12. вполудне, в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти на ці збори. Уряд здасть справоздання за півріх свого діловодства. Є також інші важні справи до полагодження. Ваша присутність конечна. — М. Задерецький, предс.; Стефан Морозович, фін. секр. і кас.; Іван Жук, рек. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Любов, від. 45., відбудуться в неділю, 9. липня, в годині 2. пополудні, в домі Тов. У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Через те, що час гарячий, проситься членів, щоби точно зійшлись начас, а кому спішно, то може прибути скорше й полагодити свої формальности; уряд буде чекав на членів від полудня. — Уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Т-ва ім. Дм. Вітовського, від. 375., відбудуться в неділю, 9. липня, в годині 12:30 пополудні, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо всіх членів явитись на збори. Довгуючі члени, як не являться на збори, або не вирівняють своїх залеглостей, будуть суспендовані. — Уряд.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(21)

Чорний ватажок не міг йому дати нічого про пропалу Ґонфалю, отже Тарзан вийшов спокійно з хати. Як ішов, то взяв шмараґд і вибрався на дерево, що росло над частоколом. Покищо він не знайшов сліду Ґонфалі.

Промучена з дня на день Ґонфаля йшла на північ із Спайком і Тролом. Її забезпека була, до якогось часу, в тім, що спонукала зависть в обох чоловіках. А щоб забезпечити свою захорону, вона частувала обох однаково, нач би любила їх однаково.

Спайк і Трол були в міркуванні. Вони схопили Ґонфалю, бо вірили, що вона зробить диво, коли положить руку на таємничий діяманд. Але тепер вони стягалися, щоб вона торкнулася його, бо боялися, щоб Ґонфаля не визискала своєї сили проти них.

„Лиши ще", гаркнув Спайк; „чекай, поки не прибудемо в ту долину. А тоді ми присилуємо ту паню зробити все. Ми скажемо їй зробити каменем те, що хочемо, або інакше скрутимо їй вязи. А ніхто нам не перепинатиме, бо ніхто не знає того місця, де ми йдемо".